# Unidade 10 · Fraudes e ciberseguridade

Resumo · Libro do alumnado, páxs. 153–168

Un **fraude** é un engano para quedar co teu diñeiro ou os teus datos, e a **suplantación de identidade** é a súa forma máis común: o **phishing** chega por correo, o **smishing** por SMS e o **vishing** por chamada. Os sinais repítense: **urxencia**, ligazóns raras, peticións de contrasinais ou de datos da tarxeta, importes pequenos e mensaxes xenéricas; a regra segura é comprobar por outro canal. Outras estafas son as compras falsas, os perfís falsos, o «fillo en apuros», os sorteos e as **mulas de diñeiro**, que prestan a súa conta a unha estafa. Os teus **datos financeiros**, que tamén son persoais se identifican a alguén, poden usarse para cometer fraudes, e o RXPD e a lei española dánche dereitos de acceso, rectificación, supresión, oposición, limitación e portabilidade; desde os 14 anos podes consentir certos tratamentos, con excepcións legais cando se esixa asistencia dos teus representantes. Un **contrasinal** seguro é longo e único: pasar de 6 díxitos a 12 caracteres mesturados multiplica as combinacións por máis de tres mil billóns (unhas $3{,}2 \times 10^{15}$ veces). Convén usar un **xestor de contrasinais** e a **autenticación de dous factores**. Se caíches, os pasos dependen do ocorrido (só abrir a ligazón, dar contrasinais, dar a tarxeta ou sufrir cargos): bloquéase, comunícase ao banco, cámbianse os contrasinais, gárdanse probas e denúnciase; a liña 017 de INCIBE axuda gratis e a AEPD atende as reclamacións sobre datos. Contalo pronto protexe os demais.

## Suplantación

- Phishing, smishing e vishing
- Urxencia, ligazóns e contrasinais
- Comprobar por outro canal
- Un banco non pide o contrasinal por mensaxe
- Importes pequenos como cebo

## Outras estafas

- Compras falsas e perfís falsos
- «Fillo en apuros» e sorteos
- Mulas de diñeiro
- Présa e premios imposibles
- Pagamentos por adiantado

## Os teus datos

- Datos persoais e financeiros
- Dereitos: acceso, rectificación, supresión, oposición…
- Consentimento desde os 14
- Os datos financeiros tamén son persoais se identifican a alguén
- Pedir a quen os trata que os borre

## Contrasinais

- Longos e únicos
- Xestor e dobre factor
- Actualizacións e redes abertas
- Unha frase longa multiplica combinacións
- Non repetir contrasinal

## Se caíches

- Bloquear, avisar, cambiar contrasinais
- Gardar probas e denunciar
- Liña 017 e AEPD
- Contalo a un adulto
- Distinguir que ocorreu

### ONDE SE EXPLICA NO LIBRO


- **10.1** Suplantación · 155–157
- **10.2** Outras estafas · 157–158
- **10.3** Datos persoais · 158–159
- **10.4** Contrasinais · 159–161
- **10.5** Denunciar · 161–162




Material complementario do libro do alumnado. As persoas, empresas e situacións dos casos son ficticias, salvo que se indique outra cousa.